

Mijn duistere Vanessa

Kate Elizabeth Russell

Mijn duistere Vanessa

Vertaald door Gerda Baardman en
Monique ter Berg

2020 Prometheus Amsterdam

*Voor de echte Dolores Hazes en Vanessa Wyes van wie de verhalen
nog niet zijn gehoord, geloofd of begrepen*

De hierin opgenomen citaten uit *Lolita* van Vladimir Nabokov zijn afkomstig uit de vertaling door Rien Verhoef (verschenen bij De Bezige Bij, 1992).

Oorspronkelijke titel *My Dark Vanessa*

© 2020 Kate Elizabeth Russell

© 2020 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Gerda Baardman en Monique ter Berg

Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio

Foto omslag Wojciech Zwolinski/Arcangel Images

Foto auteur Elena Seibert

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4241 4

2017

Ik maak me klaar om naar mijn werk te gaan en het bericht staat er nu acht uur op. Terwijl ik mijn haar krul refresh ik de pagina. Tot nu toe is het bericht 224 keer gedeeld en heeft het 875 likes. Ik trek mijn zwarte wollen pakje aan en refresh opnieuw. Ik graai onder de bank naar mijn zwarte flatjes en refresh. Speld het goudkleurige naamplaatje op mijn revers en refresh. Elke keer stijgen de aantallen en vermenigvuldigen de opmerkingen zich.

Wat ben je sterk.

Je bent zo moedig.

Wat voor monster doet een kind zoiets aan?

Ik open het laatste berichtje dat ik vier uur geleden aan Strane heb gestuurd: Gaat het goed met je...? Hij heeft nog niet gereageerd, heeft het nog niet eens gelezen. Ik typ een nieuw bericht – Als je wilt praten? – bedenk me en verwijder het, stuur een woordloze regel vraagtekens. Na een paar minuten probeer ik hem te bellen, maar wanneer ik de voicemail krijg, stop ik de telefoon in mijn zak en loop mijn appartement uit, trek de deur

hard achter me dicht. Ik hoef niet zo mijn best te doen. Hij heeft er een puinhoop van gemaakt. Het is zijn probleem, niet het mijne.

Op mijn werk zit ik aan een balie in de hoek van de hotellobby en geef gasten tips over leuke dingen waar ze heen kunnen en waar ze lekker kunnen eten. Het is het eind van het seizoen, voordat Maine voor de winter dichtgaat komen de laatste toeristen langs voor de bladerpracht. Met een niet-aflatende glimlach, die beperkt blijft tot mijn mond, reserveer ik een tafeltje voor een stel dat zijn eerste trouwdag viert en zorg ik dat er bij terugkomst een fles champagne in hun kamer klaarstaat, een gebaar dat hun verwachting te boven gaat en me verzekert van een flinke fooi. Ik regel een limousine om een gezin naar het vliegveld te brengen. Een man die om de week de maandagnacht in het hotel doorbrengt voor zaken komt met drie vuile overhemden en vraagt of ze de volgende ochtend chemisch gereinigd kunnen zijn.

‘Ik zal ervoor zorgen,’ zeg ik.

De man glimlacht en geeft me een knipoog. ‘Je bent een topper, Vanessa.’

In mijn pauze zit ik in een leeg kantoortje op de administratie naar mijn telefoon te staren terwijl ik een broodje van gisteren eet, overgebleven van een door ons verzorgd evenement. Inmiddels check ik dwangmatig het Facebook-bericht. Ik kan me niet inhouden: ik moet mijn vingers bewegen en mijn blik schiet over het scherm, ik registreer het toenemend aantal likes en de keren dat iets gedeeld is, de tientallen je bent een kanjer, blijf je waarheid vertellen, ik geloof je. Zelfs tijdens het lezen lichten er drie puntjes op... iemand typt op dit moment een opmerking. Dan verschijnt er als bij toverslag een nieuw bericht, opnieuw een met sterkte en steun waarna ik mijn telefoon over het bureau wegschuif en de rest van het oudbakken broodje in de afvalbak gooi.

Ik sta op het punt om weer naar de lobby te gaan als mijn

telefoon begint te trillen: INKOMEND GESPREK JACOB STRANE. Lachend neem ik op, opgelucht dat hij een teken van leven geeft, dat hij belt. ‘Gaat het goed met je?’

Even is er alleen doodse stilte en ik verstar, mijn blik gericht op het raam dat op Monument Square uitkijkt, de boerenherfstmarkt met foodtrucks. Het is begin oktober, herfst in optima forma, de tijd wanneer heel Portland zó uit een catalogus van *Landleven* lijkt te komen: pompoenen en kalebassen, kannen appelcider. Een vrouw in een Schotse ruit en stevige leren laarzen steekt het plein over, glimlacht naar de baby die ze tegen haar borst draagt.

‘Strane?’

Hij slaakt een diepe zucht. ‘Ik neem aan dat je het hebt gezien.’

‘Ja,’ zeg ik. ‘Ik heb het gezien.’

Ik stel geen vraag, maar toch barst hij los in een betoog. Hij vertelt dat de school een onderzoek start en dat hij zich voorbereidt op het ergste. Hij gaat ervan uit dat ze hem zullen dwingen ontslag te nemen. Hij betwijfelt of hij het eind van het schooljaar haalt, misschien de kerstvakantie niet eens. Ik schrik zo van zijn stem dat ik mijn best moet doen hem te volgen. Het is maanden geleden dat we elkaar voor het laatst hebben gesproken, toen ik in paniek raakte nadat mijn vader aan een hartaanval was gestorven en ik Strane vertelde dat ik het niet langer kon; eenzelfde plotse-linge aanval van moreel besef die zich door de verpeste jaren heen – kwijtgeraakte baantjes, relatiebreuken en depressies – al eerder had voorgedaan, alsof een deugdzaam leven met terugwerkende kracht alles kon herstellen wat ik had kapotgemaakt.

‘Maar ze hebben al onderzoek gedaan toen je haar leraar was,’ zeg ik.

‘Ze willen het nogmaals bekijken. Iedereen wordt opnieuw gehoord.’

‘Als ze destijds hebben besloten dat je niets verkeerd hebt gedaan, waarom zouden ze dan nu van mening veranderen?’

‘Het nieuws gevolgd de laatste tijd?’ vraagt hij. ‘We leven in andere tijden.’

Ik wil zeggen dat hij overdrijft, dat het wel goed komt als hij onschuldig is, maar ik weet dat hij gelijk heeft. De afgelopen maand is er iets in een stroomversnelling geraakt, een hele rits vrouwen die mannen betichten van lastigvallen en aanranden. Meestal gaat het om beroemdheden – muzikanten, politici, filmsterren – maar ook minder bekende mannen zijn het doelwit. Ongeacht hun achtergrond volgen de aangeklaagden dezelfde weg. Eerst ontkennen ze alles. Als duidelijk wordt dat het rumoer over de beschuldigingen niet verstomt, nemen ze gedwongen oneervol ontslag en bieden ze vage excuses aan zonder hun vergrijpen toe te geven. Vervolgens de laatste stap: ze doen er verder het zwijgen toe en verdwijnen. Het was onwerkelijk om deze mannen dag na dag zo moeiteloos ten onder te zien gaan.

‘Het zou goed moeten komen,’ zeg ik. ‘Alles wat ze schrijft, is gelogen.’

Strane haalt diep adem aan de telefoon, de lucht fluit tussen zijn tanden door. ‘Ik weet niet of ze liegt, technisch gezien niet tenminste.’

‘Maar je hebt haar nauwelijks aangeraakt. In dat bericht zegt ze dat je haar hebt aangerand.’

‘Aanranding,’ schampert hij. ‘Aanranding kan van alles zijn, net als geweldpleging kan betekenen dat je iemand bij zijn pols hebt gepakt of iemand een duw tegen zijn schouder hebt gegeven. Het is een nietszeggende, juridische term.’

Ik staar naar buiten naar de boerenmarkt: de krioelende menigte, de zwermende zeemeeuwen. Een vrouw die etenswaar verkoopt opent een ijzeren vat waaruit een stoomwolk vrijkomt wanneer ze twee tamales tevoorschijn haalt.

‘Ze stuurde me vorige week nog een berichtje.’

Diepe stilte. ‘O ja?’

‘Ze wilde weten of ik er ook mee naar buiten wilde komen. Dacht waarschijnlijk dat ze geloofwaardiger was als ze mij strikte.’

Strane zwijgt.

‘Ik heb natuurlijk niet gereageerd.’

‘Oké,’ zegt hij. ‘Tuurlijk niet.’

‘Ik dacht dat ze blufte. Dacht niet dat ze het lef zou hebben.’ Ik leun naar voren, druk mijn voorhoofd tegen het raam. ‘Het komt wel goed. Je weet hoe ik erin sta.’

En dan ademt hij uit. Ik zie zijn glimlach van opluchting voor me, de kraaienpootjes in zijn ooghoeken. ‘Meer hoeft ik niet te horen,’ zegt hij.

Terug achter mijn balie ga ik naar Facebook, typ ‘Taylor Birch’ in de zoekbalk en haar profiel verschijnt op het scherm. Ik scroll door de spaarzame gegevens die voor iedereen zichtbaar zijn en die ik jarenlang nauwkeurig heb bestudeerd, de foto’s en updates, en nu, bovenaan, het bericht over Strane. De aantallen stijgen nog steeds – het bericht is 438 keer gedeeld, heeft 1800 likes en er zijn zijn nieuwe opmerkingen, meer van hetzelfde.

Dit is zo inspirerend.

Ik heb ontzag voor je kracht.

Blijf je waarheid vertellen, Taylor.

Toen Strane en ik elkaar leerden kennen was ik vijftien en hij tweeënveertig, een bijna volmaakte dertig jaar verschil. Zo beschreef ik destijds het verschil tussen ons – als volmaakt. Ik hield van de berekening, drie keer zo oud als ik, het gemak waarmee ik me kon voorstellen dat ik drie keer in hem paste: een ik opgekruld om zijn hersens, een om zijn hart en de derde als vloeistof die door zijn aderen stroomde.

Romances tussen leraren en leerlingen kwamen wel eens voor op Browick zei hij, maar het was hem nooit overkomen omdat hij

daar voor mij nooit naar had verlangd. Ik was de eerste leerling die zijn hoofd op hol bracht. Ik had iets wat het risico waard was. Ik betoverde hem.

Niet omdat ik zo jong was, voor hem niet. Boven alles hield hij van mijn geest. Hij zei dat ik een fantastische emotionele intelligentie bezat en dat ik schreef als een wonderkind, dat hij met me kon praten, dat hij zijn hart bij me kon uitstorten. Diep verscholen had ik een duistere, romantische ziel, net als hij. Vóór mij had niemand die duistere kant van hem ooit begrepen.

‘Dat heb ik weer. Vind ik eindelijk mijn zielsverwant, is ze pas vijftien,’ zei hij.

‘Dat heb ik weer?’ reageerde ik. ‘Denk je eens in dat je vijftien bent en je zielsverwant blijkt een oude kerel te zijn.’

Na die opmerking wierp hij een blik op mijn gezicht om zeker te weten dat het een grapje was – natuurlijk was het dat. Met jongens van mijn leeftijd wilde ik niets te maken hebben, hun roos en acne, hoe wreed ze konden zijn door meisjes in stukken te knippen en onze lichaamsdelen een cijfer te geven van één tot tien. Niets voor mij. Ik hield van Stranes bedaagde voorzichtigheid, van hoe hij me langzaam versierde. Hij vergeleek mijn haar met de kleur van esdoornbladeren, gaf me poëzie te lezen – Emily, Edna, Sylvia. Hij liet me mezelf zien zoals hij me zag, een meisje met de kracht om met haar rode haar uit de as te rijzen en hem als lucht te verslinden. Hij hield zoveel van me dat als ik zijn lokaal had verlaten, hij soms op mijn stoel ging zitten en zijn hoofd op tafel liet rusten om in te ademen wat er nog van me was achtergebleven. Dat gebeurde allemaal voordat we zelfs maar hadden gezoend. Hij was voorzichtig met me. Hij deed zo zijn best om lief voor me te zijn.

Het is simpel om precies vast te stellen wanneer het allemaal begon, het moment waarop ik zijn zonovergoten klaslokaal binnenliep en voor het eerst voelde hoe hij me met zijn ogen verslond, maar het is lastiger om te bepalen wanneer het voorbij was,

als het al echt voorbij is. Volgens mij stopte het toen ik tweeëntwintig was, toen hij zei dat hij zich moest beheersen en geen fatsoenlijk leven kon leiden als ik binnen handbereik was, maar de laatste tien jaar hebben we nachtelijke telefoongesprekken gehad waarin we het verleden opnieuw beleefden en we aan de wond bleven pulken waarvan we allebei niet wilden dat hij dichtging.

Ik neem aan dat hij over tien of vijftien jaar bij mij aanklopt als zijn lichaam begint af te takelen. Dat lijkt het eind van deze liefdesgeschiedenis: dat ik alles uit mijn handen laat vallen en alles voor hem doe, trouw als een hond, en hij neemt en neemt en neemt.

Ik ga om elf uur weg van mijn werk, loop door de lege straten in het centrum en beschouw elk blok dat ik loop zonder Taylors bericht te checken als een persoonlijke overwinning. Thuis kijk ik nog steeds niet op mijn telefoon. Ik hang mijn werkkleding op, haal de make-up van mijn gezicht, rook in bed een pijpje wiet en doe het licht uit. Zelfbeheersing.

Maar in het donker verandert er iets wanneer de lakens langs mijn benen glijden. Plotseling wil ik van alles – gerustgesteld worden, hem ronduit horen zeggen dat hij natuurlijk niet heeft gedaan wat dat meisje zegt dat hij heeft gedaan. Ik wil dat hij nogmaals zegt dat ze liegt, dat ze tien jaar geleden al een leugenaar was en nog steeds een leugenaar is, meegesleept door de sirenenzang van het slachtofferschap.

Hij neemt bijna meteen op, alsof hij verwachtte dat ik zou bellen. ‘Vanessa.’

‘Sorry, ik weet dat het laat is.’ Dan aarzel ik, ik weet niet hoe ik moet vragen wat ik wil. Het is zo lang geleden dat we dit hebben gedaan. Mijn blik dwaalt door de donkere kamer, neemt de omtrek van de open kastdeur waar, de schaduw van de straatverlichting op het plafond. In de keuken broemt de ijskast en de kraan druppelt. Hij is me dit schuldig, voor mijn stilzwijgen, mijn loyaliteit.

‘Ik zal snel zijn, het duurt maar een paar minuten,’ zeg ik.

Ik hoor zijn dekens als hij rechtop gaat zitten in bed en de telefoon van zijn ene oor naar zijn andere oor brengt, en heel even denk ik dat hij nee gaat zeggen. Maar dan, bij het halve gefluister waar ik helemaal van smelt, vertelt hij hoe ik vroeger was: *Vanessa, je was jong en je was té mooi. Je was een tiener, erotisch en zo springlevend dat je me de stuipen op het lijf joeg.*

Ik ga op mijn buik liggen en schuif een kussen tussen mijn benen. Ik vraag om een herinnering, iets waar ik in op kan gaan. In stilte loopt hij de scènes na.

‘In het kantoortje achter het klaslokaal,’ zegt hij. ‘Het was hartje winter. Jij lag op de bank, je had kippenvel.’

Ik doe mijn ogen dicht en ben weer in het kantoortje – witte muren en een glanzende houten vloer, de tafel met een stapel nog niet nagekeken werkstukken, een bank met kriebelige bekleding, een ruisende radiator en een enkel achthoekig raam met glas in de kleur van zeeschuim. Daar keek ik naar wanneer hij met me bezig was, het leek wel onder water, mijn lichaam gewichtloos zwevend, wat boven of onder was maakte me niet uit.

‘Ik kuste je, befte je. Bracht je aan de kook.’ Hij lacht zachtjes. ‘Zo noemde je het altijd. “Breng me aan de kook.” Die grappige uitdrukkingen die je gebruikte. Je was zo verlegen, wilde het er vooral niet over hebben, wilde alleen maar dat ik doorging. Weet je nog?’

Ik weet het niet meer, niet precies. Zo veel herinneringen van toen zijn schimmig, onvolledig. Ik heb hem nodig om de lacunes in te vullen, hoewel het meisje dat hij beschrijft me soms vreemd voorkomt.

‘Je vond het moeilijk om zachtjes te doen,’ zegt hij. ‘Meestal kneep je je lippen stijf op elkaar. Ik herinner me dat je een keer zo hard op je onderlip beet dat het begon te bloeden, maar je wilde niet dat ik ophield.’

Ik druk mijn gezicht in het matras, wrijf mezelf tegen het kussen terwijl zijn woorden me overspoelen en me uit mijn bed naar het verleden meevoeren, ik ben vijftien en lig naakt vanaf mijn middel languit op de bank in zijn kantoor, rillend en gloeiend wanneer hij tussen mijn benen knielt, zijn ogen op mijn gezicht gericht.

Mijn god, Vanessa, je lip, zegt hij. Je bloedt.

Ik schud mijn hoofd en duw mijn vingers in de kussens. Het gaat prima zo, ga door. Maak het af.

‘Je was zo onverzadigbaar,’ zegt Strane. ‘Dat stevige lijfje.’

Ik adem hard door mijn neus terwijl ik kom als hij me vraagt of ik nog weet hoe het voelde. Ja, ja, ja. Dat weet ik nog. Dat gevoel heb ik weten vast te houden – wat hij met me deed, hoe hij mijn lichaam altijd liet kronkelen en hoe ik smeekte om meer.

Ik ga nu zo’n maand of acht naar Ruby, sinds het overlijden van mijn vader. Het begon als rouwtherapie, maar inmiddels hebben we het over mijn moeder, mijn ex-vriend, dat ik het gevoel heb dat ik klem zit in mijn baan, dat ik hoe dan ook klem zit. Het is pure luxe, zelfs met Ruby’s tarief naar inkomen – vijftig dollar per week, alleen maar om iemand te hebben die naar je luistert.

Haar praktijk zit een paar blokken van het hotel, een zacht verlichte kamer met twee leunstoelen, een bank en bijzettafeltjes met een doos tissues. De ramen bieden uitzicht op Casco Bay: zwerrende meeuwen boven de vissteigers, langzaam bewegende olietankers en toeristische, badeendjesgele amfibievoertuigen die kwaken als ze in het water vaart minderen en van een bus in een boot transformeren. Ruby is ouder dan ik, meer grote-zus-ouder dan moeder-ouder, met haar melkboerenhondenhaar en haar sportkleding. Ik vind haar schoenen met houten zolen leuk, het *klak-klak-klak* ervan wanneer ze door haar werkkamer loopt.

‘Vanessa!’

Ik hou ook van de manier waarop ze mijn naam zegt wanneer ze de deur opendoet, alsof ze opgelucht is dat ik het ben en niet iemand anders.

Die week hebben we het over het vooruitzicht dat ik de komende kerstvakantie naar huis ga, voor het eerst zonder dat papa er is. Ik ben bang dat mijn moeder depressief is en weet niet hoe ik daarover moet beginnen. Ruby en ik maken een plan. We bespreken de verschillende scenario's, hoe mijn moeder waarschijnlijk zal reageren als ik opper dat ze misschien hulp nodig heeft.

'Zolang je je in je moeder inleeft, red je het wel,' zegt Ruby. 'Jullie hebben een hechte relatie. Jullie kunnen het samen over lastige dingen hebben.'

Een hechte relatie met mijn moeder? Ik zeg er niets van, maar ik zie dat nog niet zo. Soms verbaas ik mezelf erover hoe makkelijk ik mensen misleid, het gaat gewoon vanzelf.

Het lukt me om het Facebook-bericht pas aan het eind van de sessie te checken, als Ruby haar telefoon tevoorschijn haalt om onze volgende afspraak in haar agenda te zetten. Wanneer ze opkijkt ziet ze me verwoed scrollen en vraagt of er soms groot nieuws is.

'Laat me raden,' zegt ze. 'Een nieuwe misbruikzaak?'

Ik kijk op van mijn telefoon, mijn handen en voeten zijn koud.

'Het houdt nooit meer op, hè.' Ze glimlacht verdrietig. 'Er is geen ontkomen aan.'

Ze begint over de onlangs aangeklaagde hotemetoot, een regisseur die een carrière heeft opgebouwd met films over mishandelde vrouwen. Achter de schermen had hij er kennelijk plezier in om zijn geslachtsdeel aan jonge actrices te laten zien en ze over te halen hem te pijpen.

'Wie had gedacht dat die kerel zich zo vreselijk zou gedragen?' vraagt Ruby sarcastisch. 'Zijn films vormen het bewijs dat we nodig hebben. Dit soort mannen doet niet eens moeite iets te verbergen.'

‘Alleen omdat wij ze hun gang laten gaan,’ zeg ik. ‘Omdat we allemaal de andere kant op kijken.’

Ze knikt. ‘Je hebt helemaal gelijk.’

Het is spannend om zo te praten, om zo dicht langs de rand te scheren.

‘Ik weet niet wat ik moet denken van al die vrouwen die maar met hem bleven werken,’ zeg ik. ‘Hadden die geen zelfrespect?’

‘Je kunt het die vrouwen moeilijk kwalijk nemen,’ zegt Ruby. Ik ga niet tegen haar in, geef haar gewoon mijn cheque.

Thuis word ik stoned en ik val op de bank in slaap met alle lampen nog aan. Om zeven uur ’s morgens zoemt mijn telefoon tegen de hardhouten vloer omdat er een bericht binnenkomt. Ik strompel de kamer door om hem te pakken. Mama. Ha liefje. Moest aan je denken.

Naar het scherm starend probeer ik te bedenken wat ze weet. Taylors bericht staat nu drie dagen op Facebook en hoewel mijn moeder met niemand van Browick contact heeft, is het bericht erg vaak gedeeld. Bovendien zit ze tegenwoordig bijna altijd op internet, is ze eindeloos bezig met liken, delen en bekvechten met conservatieve trollen. Ze kan het bericht makkelijk zijn tegengekomen.

Ik verklein het bericht en open Facebook: het is 2300 keer gedeeld en heeft 7900 likes. Gisteravond heeft Taylor een openbaar bericht geplaatst:

GELOOF VROUWEN.